

zbližanju in aktivnem sožitju arhitekta, slikarja in kiparja. V tem smislu je postal Tihcu najbližji Antoine Pevsner, vendar samo principialno, ne da bi bil negiral svojo lastno primarno okupacijo. In dejstvo je, da je Tihc danes suvereno rešil navidezni paradoks, ki bi ga ustvarila geometrizacija organsko razvejane forme. Naš kipar namreč ni pozabil na bistvo konstruktivističnega načela, ki zanika volumen kot prostorski izraz, priznava oziroma zanaša pa se na nov moment — na gibanje. Tega je namreč Tihčeva gradilna in hkrati monumentalna plastika polna prav v svojem pahljačastem sestavu varjenih železnih in aluminijastih šibk, ki vejejo ob centralno plasiranem konkavno-konveksnem jedru.

Kje in kako pa zaznavamo bolj konkretni, vsebinski element Tihčeve plastike, saj je ustvarjalčeva težnja po sintezi primarne okupacije in načelnega plastičnega koncepta izhajala prav gotovo iz določenih idejnih pobud? Maksimalna redukcija elementov ali preproste sestavine, ki imajo svoj izvor v likovni elementarnosti zunanje pojavnosti (bolj ali manj določljive in nenehno prisotne v organski naravi), govorijo povsem nazorno o ustvarjalčevem namenu — doseči dovolj očitno in dojemljivo meditativno simboliko, ki bo komunicirala v sodobno oblikovanem prostoru, hkrati pa tudi s človeško psiho. Magija, ki jo Tihčeve plastike izžarevajo in jo intuitivno občutimo, nas prepričuje tudi o slednjem.

Aleksander Bassin

KOMENTARJI IN GLOSE

POČAKAJMO NA ŽENEVO. Spričo vsega, kar so državniki, generali, zgodovinarji, komentatorji, skratka tisti, ki nemara nekoliko globlje poznajo svetovne razmere, povedali v začetku letošnjega leta, bi lahko sklepali, da bo leto 1967 — odločilno. Gre namreč za vprašanje, ali se bo napetost, katerega središče je zdaj v Vietnamu, stopnjevala toliko, da bo vse človeštvo izpostavljeno atomskemu spopadu. Letos naj bi se torej pokazalo, ali lahko upamo, da se bo človeštvo lahko izognilo tej katastrofi.

Kolikor lahko razberemo iz skopih obvestil, je strokovnjakom naposled uspelo izdelati prototip protiraketne rakete. Z izdelavo tega stroja so se učejniki ubadali dobrih deset let. Na osamljenem otoku Kvajalein, ki leži sredi Pacifika, si Američani na vse kriplje prizadevajo izpopolniti napravo, ki utegne postati »stroj za uničenje človeštva«, kot ga je označil Servan-Schreiber v časopisu Express.

Pokojni predsednik Kennedy je leta 1962 to zamisel opisal takole: »Gre za to, da proti krogli, izstreljeni iz revolverja, izstrelimo drugo revolversko kroglo. To si težko predstavljamo!« Z drugimi besedami: proti raketi z atomskim nabojem naj bi izstrelili drugo raketo, ki bi prvo še pravi čas prestregla. Vse kaže, da se je ta zamisel, pa najsi bo še tako fantastična, zdaj uresničila. Prvi poskusi so baje uspeli in od prototipa bi bilo treba zdaj začeti industrijsko izdelavo protiraketnega orožja. Postaviti bi bilo kajpak treba obsežen obrambni sistem, ki naj bi zavaroval vsaj glavna ameriška mesta. Izračunali so, da bi za začetek potrebovali vsaj 50 milijard dolarjev! Čeprav so ZDA bogate, so se finančniki zgrozili pred tem predračunom, zlasti še, ker bi ves ta sistem bore malo zalegel, če bi nekaj podobnega ne storila tudi Kanada, severna soseda ZDA.

Če so se Američani začeli ukvarjati s tem vprašanjem, je razumljivo, da so temu problemu posvetili prav tolikšno pozornost tudi v Sovjetski zvezi. Vse kaže, da sta obe atomski velesili na isti ravni, kar pomeni, da so tudi sovjetski raketni inženirji pripravili »stoodstotni stroj« za obrambo pred raketnim napadom. To je pred časom namignil že sovjetski general Talenskij, strokovnjak za rakete, pred nekaj dnevi pa je sam maršal Malinovski napisal, da so v Sovjetski zvezi že začeli graditi »učinkovit raketni obrambni sistem«. Na Zahodu so pojasnili, da gre predvsem za obrambo Leningrada in Moskve.

Če so Američani v ta namen predvideli velikanski znesek 50 milijard dolarjev, bržkone tudi Rusi teh naprav ne bodo mogli izdelati ceneje. Obe atomski velesili naj bi torej skupaj namenili samo za to obrambo kakih 100 milijard dolarjev kot nov prispevek v oboroževalni tekmi.

Prav značilno je, da je obrambni minister McNamara že ponovno zavrnil predlog, da bi se lotili graditi protiraketni obrambni sistem. Prav te dni je prišla v časopise novica, da McNamara nikakor noče privoliti, da bi se ameriška industrija lotila izdelovati »Nike-X«, kakor so Američani nazvali protiraketno raketo. Po njegovem proti atomskemu napadu ni učinkovite obrambe. Že poprej pa je svoje pomisleke utemeljil z izrednimi stroški: ne gre namreč zgolj za zgraditev protiraketnega obrambnega sistema, zakaj hkrati bi morali poskrbeti še za varna protiatomska zaklonišča, za odstranjevanje radioaktivnih drobcev, za očiščevanje zraka — in nazadnje: začeti bi morali iskati novo orožje! Toda napovedali so, da bo McNamara v kratkem odstavljen; potem bo imela ameriška industrija bržkone več možnosti, da pritisne na vlado. Predsednik Johnson se obotavlja in ne ve, kaj naj ukrene; drobna obrobna novica v časnikih nas je opozorila na izjavo, da namerava Johnson s svojim sklepom počakati do meseca marca ali aprila, se pravi vse dotlej, da bo zvedel za uspeh razorožitvene konference, ki bo zasedala v Ženevi. Slišati je bilo, da je ameriški veleposlanik prinesel v Moskvo Johnsonovo pismo, v katerem piše prav o tem vprašanju.

Če ima bogata Amerika toliko pomislekov z »Nike-X«, najbrž tudi sovjetski vladi ni vseeno, ali bo morala izločiti še več denarnih sredstev za vojaške namene in s tem vnovič zavreti obsežni program za izboljšanje življenjske ravni sovjetskega prebivalstva. Velikanski izdatki za protiraketno obrambo bi bržkone postavili na glavo načrte sedanjega sovjetskega triumvirata, ki je doslej pokazal veliko vnemo pri moderniziranju Sovjetske zveze (npr. pogodbe z italijanskimi in francoskimi avtomobilskimi družbami). Spričo te zagate na obeh straneh se velja spomniti na opomin, ki ga je bil svoj čas izrekel general Eisenhower, torej vojak, ki je opozoril Američane, da bi se utegnil Pentagon spremeniti v Frankensteina — v slepo in gluho pošast.

Vse kaže, da je tekma v oboroževanju pripeljala obe atomski velesili do tiste meje, ko bosta morali povedati nekaj odločilnega; ali naj se ta blazna tekma neha ali pa se bo moralo vse človeštvo pripraviti na atomsko katastrofo. Še huje pa je to, da oboroževalna tekma vodilnih velesil nujno vpliva tudi na oboroževanje drugih, manjših držav. Tudi te nočejo preveč zaostajati in morajo precejšen del težko zbranih sredstev izločiti za vojaške namene, dasiravno bi jih lahko koristneje uporabile. Kitajci so bučno proslavljali izstrelitev svoje prve atomske rakete, ki pa spričo »Nike-X« res ne more pomeniti veliko. Toda nevarnost je v tem, da se bodo lotile izdelovati atomske bombe tudi druge države: Francija si to resno prizadeva, Indija ima vse možnosti, da izdela

svoje atomske bombe, tudi Švedska in Brazilija bi se tega lahko lotili, Zahodna Nemčija bi kmalu našla denar in strokovnjake, ki bi bili kos tej nalogi, celo v Izraelu se ukvarjajo s to mislijo in kdo ve še kje... Od te tekme bi imela korist samo »industrija smrti«...

Na to strahotno nevarnost, namreč na »deseminacijo« atomskega orožja, je opozoril tudi znani angleški zgodovinar Arnold Toynbee. Po njegovem mnenju bo leto 1967 odločilno za odnose med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike. Po mnenju tega zgodovinarja je zdajšnji položaj na svetu tak, kakršnega še ni bilo v zgodovini. Gre za nekaj izrednega: tudi rešitev je lahko samo — izredna, torej nenavadna. Tako pravi Toynbee: »Samo rusko-ameriško atomsko sovladje, trdno odločeno, da z vsemi razpoložljivimi sredstvi prepreči razkropitev atomskega orožja in da ustavi vse vojne, lahko še reši človeštvo pred popolnim uničenjem, ki je zdaj prav mogoče.« Mar je Toynbee prehud pesimist in je zato tudi njegova »rešitev« absurdna?

Težko bi sodili, toda vsekakor drži, da so sovjetski in ameriški diplomati že stopili v stik. Sporazum o prepovedi uporabe atomskega orožja v vesolju je vsekakor dobro znamenje, toda zdaj nas bolj zanima, kaj bo na Zemlji, ne pa na daljnih planetih. Mar ne bi bilo bolj preprosto, da bi se najprej domenili, kaj bo z našim planetom, in se potem pogovorili še o vesolju? Žal, logika največkrat ne odloča v človeških odnosih. Kaj so diplomati spletli med seboj, se bo jasno pokazalo na ženevski razorožitveni konferenci. Sklepi — če bodo sploh kaj sklepali —, ki jih bodo sprejeli v Ženevi, bodo pravzaprav že posledica poprejšnjih dogovorov. Kljub temu pa bodo zadosten kažipot: vsakdo se bo lahko pripravil na prihodnost, zakaj od Ženeve bo v marsikaterem pogledu odvisna usoda Vietnama, odnosov Sovjetske zveze in ZDA do Kitajske, hkrati s tem pa se bo odprlo tudi vprašanje »interesnih sfer« in o vlogi nevezanih držav. Približno nam bo tudi znano, kdo bo potlej igral prvo violino: ali diplomacija in Združeni narodi ali pa generalni štabi in oborožitvena industrija... Počakajmo torej na Ženevo.

Dušan Savnik

ANTIKRONIKA. Tehtna formulacija: »Koristna pobuda Bonna. Izjava, da bi ZR Nemčija rada normalizirala odnose z Jugoslavijo, je nedvomno novost, ki vliva pogum...« (Delo) — Nastaja vprašanje, komu (namreč vliva pogum)? In če nam, zakaj pogum? Smo ga res tako potrebni, da bi ga morali uvažati iz ZR Nemčije, petindvajset let po zmagi?

Tehtni predsodki: »V želji po večjem zaslužku premagajo ljudje tudi najbolj tehtne predsodke, kar je za mladino še zlasti usodno. Neurejeno življenje, zlasti slaba stanovanja in pomanjkljiva prehrana, ponekod nedvomno ne ostane brez posledic za zdravje mladih ljudi...« (Delo) — Že res, je pa to tudi vse? Ali ne bi lahko našli vsaj en tehtnejši presodek, ki bi zadržal te ljudi doma, kjer posebno dobrih stanovanj in imenitne hrane najbrž tudi niso imeli?

Mesto v provinci ali nacionalno središče: »Inž. Tepina je povedal, da je Mestni svet sploh v finančnih težavah. Doslej je eno tretjino svojih proračunskih sredstev, približno milijardo starih dinarjev, namenil kulturnim dejavnostim. Več sredstev jim tudi v bodoče ne bo mogel nameniti, kljub temu da so postavile ljubljanske ustanove bistveno večje zahteve. Mimo-